ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **S. M.**, zast. opatrovníkem JUDr. Petrem Jaškem, advokátem, se sídlem Hlavní třída č. 7, Šumperk, proti žalovanému: **Krajský úřad Olomouckého kraje**, se sídlem Jeremenkova 40a, Olomouc, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 5. 2009, č. j. 38 Cad 15/2005 - 162,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 5. 2009, č. j. 38 Cad 15/2005 - 162, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 19. 5. 2009, č. j. 38 Cad 15/2005 - 162, ustanovil opatrovníkem žalobce v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 5. 2005, č. j. KUOK/9881/05/OSV-DS/7025/SD-80, JUDr. Petra Jaška, advokáta. Uvedeným rozhodnutím žalovaný změnil rozhodnutí Městského úřadu v Zábřehu ze dne 25. 3. 2005, č. j. Soc/552/2695/2005/Dv, kterým nebyla žalobci přiznána dávka sociální péče, a to tak, že se žádost žalobce o přiznání dávky sociální péče od 1. 12. 2003 zamítá.

V odůvodnění usnesení krajský soud poukázal na dosavadní průběh řízení a konstatoval, že Nejvyšší správní soud pokynem ze dne 30. 3. 2009 sdělil krajskému soudu, že po zproštění JUDr. Milana Janíčka, advokáta povinnosti zastupovat žalobce, považuje za vhodné ustanovit žalobci, jenž nemá plnou způsobilost k právním úkonům, opatrovníka. Krajský soud podotkl, že rozsudkem Okresního soudu v Olomouci ze dne 16. 9. 1987, č. j. Nc 1565/86 - 42 (17 Sen 16/87), bylo rozhodnuto, že žalobce je schopen samostatně činit veškeré právní úkony, kromě právních úkonů v oblasti pracovněprávní.

Soud citoval ustanovení § 33 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."), podle kterého je účastník způsobilý samostatně činit v řízení úkony, jen jestliže má způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu. Soud uzavřel, že proto byl žalobci ustanoven opatrovník.

Včas podanou kasační stížností se žalobce (dále jen „stěžovatel") domáhal zrušení usnesení o ustanovení opatrovníka, které považoval za urážku své osoby. Namítal, že usnesení bylo vydáno v rozporu s Ústavou České republiky a vydala je nezpůsobilá osoba, která nemá právnické vzdělání a není soudcem.

Dne 22. 6. 2009 byl spis krajského soudu předložen Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí o kasační stížnosti.

Při předběžném posuzování věci dospěl čtvrtý senát Nejvyššího správního soudu k právnímu názoru odlišnému od dosavadního názoru zastávaného Nejvyšším správním soudem, a proto usnesením ze dne 8. 10. 2009, č. j. 4 Ads 93/2009 - 199, postoupil věc rozšířenému senátu k posouzení právní otázky, zda je účastník řízení, který nemá způsobilost k právním úkonům *v plném rozsahu*, způsobilý samostatně činit úkony v řízení ve správním soudnictví, nebo zda takový účastník nemá procesní způsobilost a musí být zastoupen opatrovníkem.

V reakci na toto usnesení vznesl stěžovatel námitku podjatosti, o které Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 15. 9. 2010, č. j. Nao 74/2010 - 251, rozhodl tak, že soudci JUDr. Miluše Došková, JUDr. Josef Baxa, JUDr. Jakub Camrda, JUDr. Michal Mazanec, JUDr. Karel Šimka, JUDr. Marie Turková a JUDr. Jaroslav Vlašín nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodování věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 4 Ads 93/2009.

Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu usnesením ze dne 21. 9. 2010, č. j. 4 Ads 93/2009 - 257, předložil Ústavnímu soudu návrh na zrušení ustanovení § 33 odst. 3 věty první s. ř. s. pro rozpor s ústavním pořádkem; současně řízení přerušil.

Nálezem ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 43/10, Ústavní soud ustanovení § 33 odst. 3 věty první s. ř. s. zrušil ke dni vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů, neboť dospěl k závěru, že *„aplikací napadeného ustanovení by došlo k porušení základních práv garantovaných ústavním pořádkem České republiky, konkrétně uvedených v čl. 5, čl. 10 odst. 1, 2 Listiny* [základních práv a svobod]*, v čl. 6 odst. 1 Úmluvy* [o ochraně lidských práv a základních svobod] *a v čl. 12 a 13 Úmluvy OSN* [o právech osob se zdravotním postižením]". Citovaný nález byl dne 20. 5. 2011 publikován ve Sbírce zákonů pod č. 130/2011 Sb.

Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu poté usnesením ze dne 10. 5. 2011, č. j. 4 Ads 93/2009 - 315, rozhodl, že se v řízení pokračuje a věc vrátil k projednání a rozhodnutí čtvrtému senátu. V odůvodnění poukázal na to, že citovaným nálezem Ústavního soudu bylo zrušeno ustanovení § 33 odst. 3 věta první s. ř. s., jehož výklad byl mezi senáty Nejvyššího správního soudu sporný, tedy odpadl důvod k řešení tohoto sporu rozšířeným senátem. Doplnil, že při rozhodování o ustanovení opatrovníka bude namístě

posuzovat procesní způsobilost podle § 20 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), za použití ustanovení § 64 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných kasačních důvodů; současně zkoumal, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Vycházel při tom z právních závěrů vyslovených v této věci rozšířeným senátem a z obsahu citovaného nálezu Ústavního soudu.

Podle § 109 odst. 3 s. ř. s. *Nejvyšší správní soud je vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné [§ 103 odst. 1 písm. c)] nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, anebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné [§ 103 odst. 1 písm. d)], jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.*

Nejvyšší správní soud předesílá, že si je plně vědom toho, že krajský soud při vydání napadeného usnesení pouze respektoval pokyn zdejšího soudu obsažený v přípisu ze dne 30. 3. 2009 a postupoval v souladu s tehdy platnou právní úpravou. Zrušením ustanovení § 33 odst. 3 věta první s. ř. s. s účinností od 20. 5. 2011 se však situace podstatně změnila.

Z důvodu absence výslovné úpravy v soudním řádu správním (po zrušení zmíněného ustanovení) je nutno při posuzování procesní způsobilosti účastníka řízení ve správním soudnictví vycházet z § 20 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s.

Podle § 20 odst. 1 o. s. ř. *každý může před soudem jako účastník samostatně jednat (procesní způsobilost) v tom rozsahu, v jakém má způsobilost vlastními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti.*

Z obsahu soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že rozsudkem Okresního soudu v Olomouci ze dne 16. 9. 1987, č. j. Nc 1565/86 - 42, byl stěžovatel omezen ve způsobilosti k právním úkonům tak, že je schopen samostatně činit právní úkony, kromě právních úkonů v oblasti pracovněprávní, kde není schopen samostatně uzavírat pracovní smlouvy a vykonávat zaměstnání, ve kterém by odmítnutí příkazu z chorobných příčin mohlo vést k ohrožení vlastního nebo cizího zdraví nebo ke značným hmotným škodám. Z odůvodnění rozsudku mimo jiné plyne, že u stěžovatele byla zjištěna duševní porucha trvalého rázu - paranoia persecutoria et kverulants.

Uvedené omezení dosud trvá, avšak projednávaná věc není věcí pracovněprávní, předmětem soudního řízení je přezkum rozhodnutí správního orgánu ve věci dávky sociální péče. Omezení stěžovatele ve způsobilosti k právním úkonům tudíž v projednávané věci nemá žádný vliv na jeho procesní způsobilost. Nejvyšší správní soud proto shledal, že stěžovatel je způsobilý v tomto soudním řízení samostatně jednat jako účastník řízení.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že za dané procesní situace nebyly splněny zákonné podmínky pro ustanovení opatrovníka, a napadené usnesení tak podstatně zasáhlo do

procesních práv stěžovatele, což jednoznačně způsobuje jeho nezákonnost. Jedná se o natolik zásadní vadu řízení, že k ní Nejvyšší správní soud musel přihlédnout z úřední povinnosti, aniž se zabýval jednotlivými námitkami uvedenými v kasační stížnosti. Nejvyššímu správnímu soudu tedy nezbylo než usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 5. 2009, č. j. 38 Cad 15/2005 - 162, zrušit a věc vrátit tomuto soudu k dalšímu řízení, v němž bude soud vycházet z výše uvedených závěrů.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. krajský soud.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. května 2011

JUDr. Marie
Turková
předsedkyně senátu